

Lapsi päiväkirurgisena potilaana kirurgin näkökulmasta

Satu-Liisa Pauniahho
Lastenkirurgian osastonylilääkäri
Seinäjoen keskussairaala

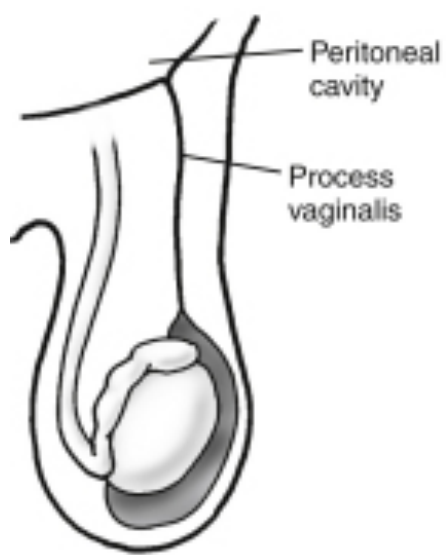
- Päiväkirurgia voi olla lapsen ensimmäinen kokemus sairaalamaailmasta
- Vielä 70-luvulla Suomessa lapsia makuutettiin osastolla esim. tyräleikkauksen jälkeen jopa viikon ajan
- Kirurgi James Nicoll Glasgow'sta (1900-luvun alussa) huomasi, että lapsen fyysinen ja psykologinen toipuminen ovat nopeampia, jos lapsi on sairaalassa vain lyhyen aikaa

Päiväkirurgiaan sopiva lastenkirurgia?

- **ns. tavallinen lastenkirurgia**
 - tyrät
 - laskeutumaton kives
 - ahdas esinahka
 - patit, luomet yms.
- Virtsarakon tähytykset (+/- toimenpide)
- Kevyt ortopedia (jalkateräkirurgia, polven tähytykset, eksostoosit)
- Osteosynteesimateriaalin poistot (usein)
- Alaikäraja..? 6 kk-1v? (vai painoraja?)

Hydrocele ja nivustyrä

- Processus vaginalis jää sulkeutumatta (kiveksen laskeutumisen yhteydessä)
- Yleensä sulkeutuu syntymähetken aikoihin
- Ilmenee joko tyränä tai hydrocelenä ("vesityrä", "vesikives")

Normal

Hydrocele

Communicating hydrocele

Inguinal hernia

Complete inguinal hernia

Ashcraft's Pediatric Surgery (2010)

Nivustyrä

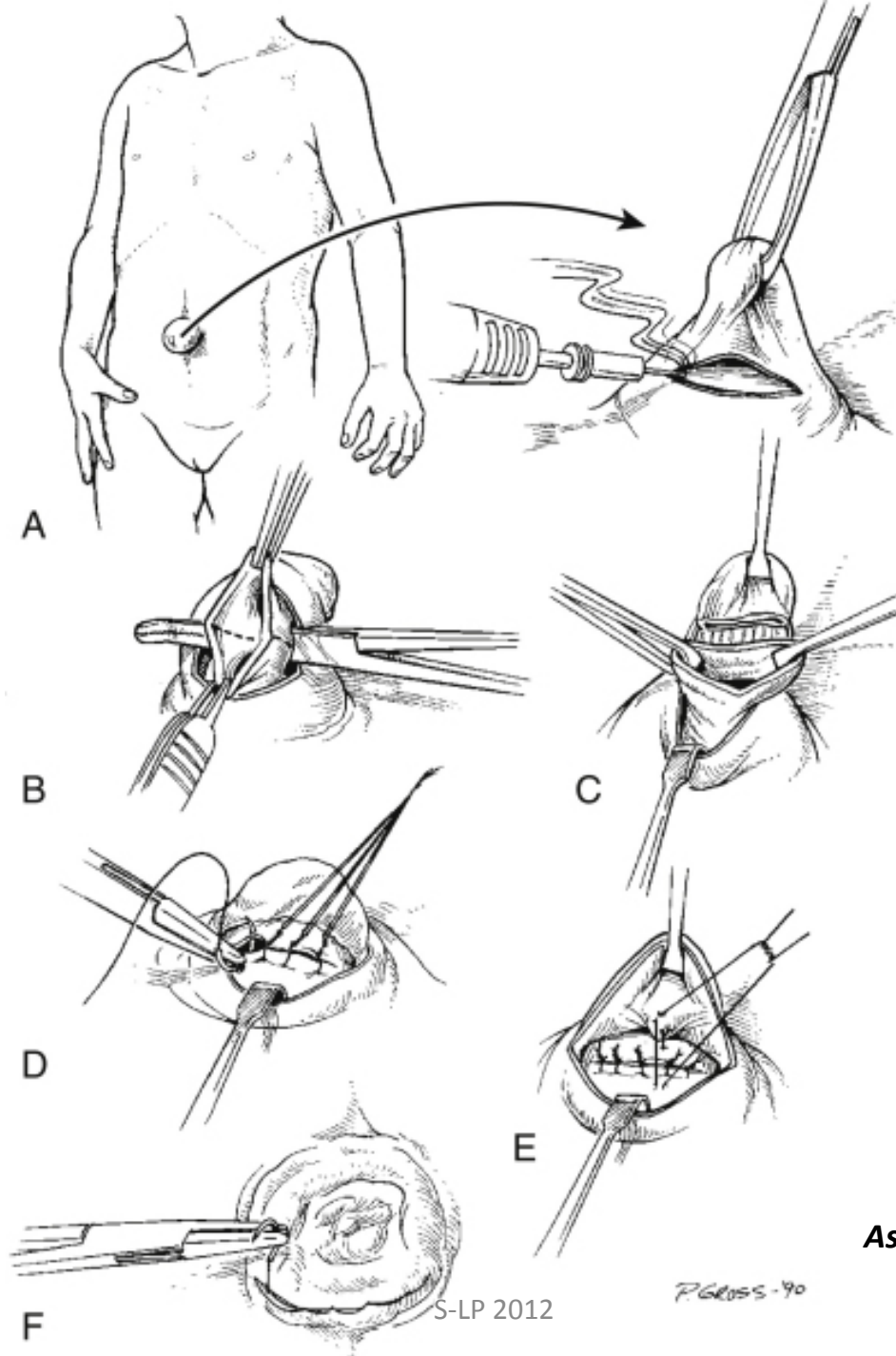
- Sisällä suolta, omenttia tai munasarja
- Yleisyys lapsilla 1-4% (pojat : tytöt 6:1)
- Oikea n. 60%ssa, vasen 30%,
molemminpuolinen 10%:ssa
- Hoitona aina leikkaus (tyräpussin sulku)

Hydrocele

- Suurin osa paranee itsestään processus vaginaliksen sulkeutuessa
- Spontaania paranemista odotellaan 4-5 v saakka
- Oireiset tai isot, pinkeät hydrocelet leikataan aiemmin (kiveksen verenkierto voi vaarantua)

Napatyrä

- n. 10%:lla vastasyntyneistä, 75%:lla alle 1500g painoisista keskosista
- Lapsen huutaessa tai ponnistaessa suolta pullistuu ihonalaiseen tyräpussiin
- 95% paranee itsestään (käytännössä aina, jos tyräportti <1.5 cm)
- Leikkauksen indikaatiot:
 - Kureutumisoireet (kureutumisriski 0.2%)
 - Kosmeettisesti häiritsevä napatyrä eskari-ikäisellä
 - (tytöt?)

Ashcraft's Pediatric Surgery (2010)

Linea alban tyrä ja paraumbilikaalinen tyrä

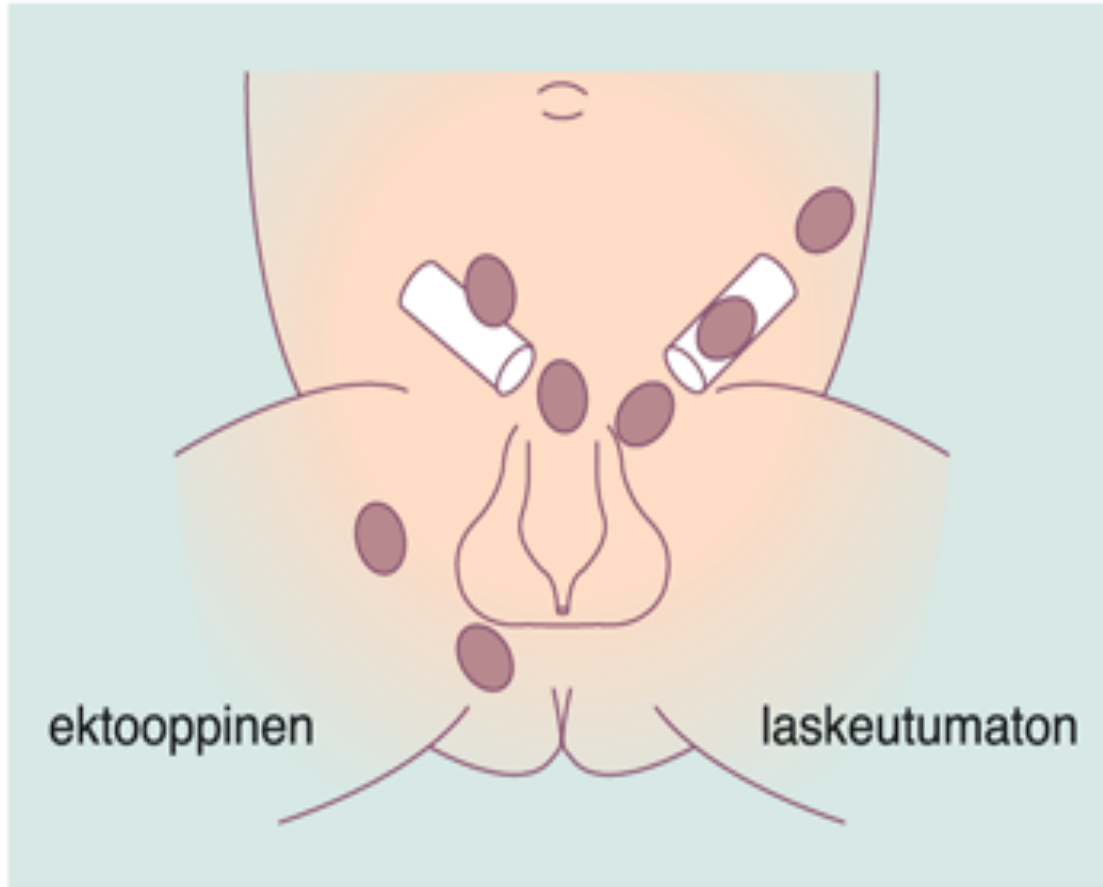
- Linea alban (keskilinja) tyrä ilmenee pienenä pullistumana navan ja rintalastan välillä
 - Leikkaus jos kosmeettisesti häiritsevä tai oireileva
 - Preoperatiivinen merkkkaus
 - Arpi!
- Paraumbilikaalinen tyrä
 - Defekti navan yläpuolella
 - Ei parane itsestään
 - Leikkaus

Tyräpotilaiden jatkohoito

- Teippi/teipit viikon, sulavat ompeleet
- Urheilukielto (riehumisrajoitus) 1 vk
- Kontrolli vain tarvittaessa

Piilokiveksisyys

- n. 2%:lla täysiaikaisista vastasyntyneistä pojista
- 6kk ja 1v iässä n. 1%:lla (=n. 600/vuosi Suomessa)
- 5%:ssa tapauksista kyseessä voi olla kiveksen ektopia (virhesijainti)
- n. 3%:ssa tapauksista kives puuttuu tai on surkastunut (sikiöaikainen tai neonataalitorsio)

Kirurgia (Duodecim 2010)

- Leikkaus suositeltu n. 1 v iässä (maligniteettiriski laskeutumattomissa yli 20-kertainen)
 - Lähellä murrosikää todetun (varsinkin toispuolisen) laskeutumattoman kiveksen poistoa harkittava)
- Nykyhoidolla fertiliteetti toispuolisessa piilokiveksisyydessä todennäköisesti normaali, molemminpuolisessa alentunut

Piilokivesleikkauksen jälkihoito

- Kuten tyräleikkauksen jälkeen
- Usein kontrolli joko n. 6 vk kohdalla tai 6 kk kohdalla (vähintään neuvolassa)

Fimoosi (ahdas esinahka)

- Fysiologinen ilmiö pikkupojilla
- Esinahan ja terskan väliset kiinnikkeet irtoavat itsestään
- Hoitoa edellyttävä fimoosi n. 1% puberteetin läpikäyneistä pojista
- Lääketieteellisiä perusteita rutiininomaiselle ympärileikkaukselle ei ole
- Hoitokokeilu vahvalla kortisonilla

Ympärileikkauksen lääketieteelliset aiheet

- Arpinen fimoosi (balanitis xerotica obliterans, BXO)
- Toistuva kireä parafimoosi
- Toistuva märkäinen balaniitti ja fimoosi
- Preputiumplastia (esinahan väljennysleikkaus), jos ei BXO:ta ja/tai vanhemmat toivovat säästävää leikkausta

Nykykäytäntöjä ja tulevaisuudenvisioita?

- Lasten aikuisista poikkeavat tarpeet huomioitava sekä henkilökunnan koulutuksessa että tiloissa
- Lapsen tutustuminen päiki-yksikköön ennen toimenpidettä?
- Omat vaatteet (esim. pyjama)

Nykykäytäntöjä ja tulevaisuudenvisioita?

- Vanhemmalle tarjottava mahdollisuus olla läsnä siihen saakka kunnes lapsi nukahtaa (+vanhempien kannustus)
- Lapsen nukuttaminen vanhemman syliin mikäli mahdollista?
- Kivun hoidot (uä:n käyttö puudutuksissa)

Nykykäytäntöjä ja tulevaisuudenvisioita?

- Induktiosalin käyttäminen nukutukseen?
- Toiminnan tehostaminen? Vaatii anestesiaresursseja ja hyvät tilat!
- Kipulääkitys mukaan jo sairaalasta?
- Pre- ja postoperatiivinen checklist?
- Leikkauksen aikainen checklist?